

PLUNGĖ – miestas prie Babrungo

Parengė Konstantinas PRUŠINSKAS
Bonifaco VENGALIO nuotraukos

Plungė – penktas pagal dydį Žemaitijos etnografinio regiono miestas. Jis išsidėstęs Lietuvos šiaurės vakaruose, Žemaičių aukštumos vakariniame pakraštyje, abipus Minijos dešiniojo intako – Babrungo upės ir užima apie 12 km² plotą. Tai to paties pavadinimo rajono savivaldybės, miesto seniūnijos ir parapijos centras. Plungė – radialinio plano, jos centre yra stačiakampė Senamiesčio aikštė, iš kurios atsišakoja penkios gatvės.

Miesto gatvių tinklas sudaro daugiau kaip 70 km. Šiaurinėje miesto pusėje – Šiaulių–Klaipėdos geležinkelis. Miestą pasiekia Panevėžio–Šiaulių–Klaipėdos automobilių magistralė. Iš Plungės eina asfaltuoti keliai Plungė–Kuliai–Vėžaičiai–Klaipėda, Šiauliai–Palanga, Plungė–Skuodas. Netoli Plungės – Varkalių, Jovaišiškės, Babrungo, Kaušėnų, Noriškių gyvenvietės.

Nuo Plungės iki Žemaitijos sostinės Telšių – 31 km, iki Kretingos – 48 km, iki Skuodo – 53 km, iki Mažeikių – 60 km, iki Klaipėdos – 69 km, iki Šiaulių – 104 km.

Didžiausias vandens telkinys – Gandingos hidroelektrinės tvenkinys (plotas 88 ha), kuris susidarė į vakarus nuo Plungės užtvinkus Babrungo upę. Per miestą vingiuoja ir keletas kitų upelių. Miestui vardą davusi Paplungės upė yra nukanalizuota.

Svarbiausia miesto architektūrinė dominantė – pagal inžinieriaus architekto Stepono Stulginskio (1908–1995) perdarytą švedų architekto Karlo Eduardo Strandmano (1867–1946) sukurtą projektą 1902–1933 m. pastatyta bažnyčia. Ji – viena didžiausių Romos katalikų bažnyčių Lietuvoje.

Plungės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia iš vakarų pusės

Mieste veikia švietimo, ikimokyklinio ugdymo, kultūros, medicinos, sporto, prekybos, visuomeninio maitinimo įstaigos, periodinių leidinių redakcijos, yra viešbučių, pramonės įmonių, veikia paštas, geležinkelio stotis ir nemažai kitų įstaigų.

Plungę reprezentuoja puikiai tvarkoma kunigaikščių Oginskių dvaro sodyba, kurio rūmuose nuo 1994 m. veikia Žemaičių dailės muziejus, o renovuotoje laikrodinėje-oranžerijoje nuo 2012 m. – Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka.

Miesto gyventojų skaičiaus kitimą iliustruoja šie skaičiai:

1823 m. Plungėje buvo 1 400 gyventojų;
1868 m. – 3 593; 1897 m. – 4 500;
1898 m. – 3 583; 1923 m. – 4 236;
1939 m. – 5 200; 1959 m. – 8 700;
1967 m. – 12 200; 1970 m. – 13 826;
1976 m. – 18 300; 1979 m. – 18 829;
1989 m. – 22 535; 2001 m. – 24 436;
2010 m. – 23 055; 2011 m. – 20 041;
2017 m. – 18 042; 2020 m. – 16 750;
2021 m. – 17 543.